

Atlas-alliansens innspill til Prosjekt Vendepunkt

Atlas-alliansen takker for muligheten til å bidra med innspill til Prosjekt Vendepunkt. Atlas-alliansen forener det internasjonale arbeidet til organisasjoner av funksjonshemmede i Norge, og innehar dermed en unik posisjon i norsk sivilsamfunn, som den eneste bistandsaktøren som består av norske organisasjoner av funksjonshemmede.

Atlas-alliansen har bidratt til og tilsluttet seg flere notater og innspill innsendt av Forum for utvikling og miljø. Dette innspillet må derfor leses som et tillegg til disse.

Norsk utviklingspolitikk

Norge setter sivilt samfunn og menneskerettigheter høyt. Som et av de få landene som anerkjenner verdien og viktigheten av å opprettholde et høyt bistandsnivå og hegne om internasjonal solidaritet og bistand, har Norge et ekstra ansvar for å sikre en tydelig kurs for internasjonal innsats for fattigdomsreduksjon, menneskerettigheter, demokratisering og sivilt samfunns rolle i å skape utvikling.

Prosjekt Vendepunkt må resultere i en tydelig anbefaling om å fremme en norsk utviklingspolitikk som er modig og prinsippfast i møte med antidemokratiske og autoritære strømninger, som legger menneskerettigheter og solidaritet til grunn, og som har fattigdomsreduksjon, menneskerettigheter og demokrati som hovedmål. Lokalt ledet utvikling med reell flytting av makt og midler til lokale aktører, inkludert marginaliserte gruppers representative organisasjoner, bør stå sentralt i norsk utviklingspolitikk.

Overordnede anbefalinger

Å håndtere årsakene til fattigdom, konflikt og urett må stå i sentrum for norsk utviklingspolitikk og finansiering. Kun 56 % av norsk bistand i 2025 gikk til det vi kan kalle "tradisjonell bistand" (fattigdomsreduksjon, utvikling og humanitær innsats),

[ifølge Langsikt](#). Resten gikk til blant annet globale fellesgoder og kostnader knyttet til flyktninger i Norge. Utvanningen av bistanden fører ikke bare til at en mindre andel av norske midler når frem til verdens fattige, men kan også føre til lavere troverdighet og tillit blant den norske befolkningen.

- Følgelig bør **globale fellesgoder finansieres over andre budsjettposter**. Eksempelvis bør deler av innsatsen for global helsesikkerhet, som vaksineutvikling, finansieres utenfor bistandsbudsjettet. Andre poster som bør tas ut av bistandsbudsjettet er Klimainvesteringsfondet. Dette er et viktig verktøy for å øke tilgang til elektrisitet og til å bidra til kutt i klimagassutslipp gjennom investeringer i fornybar energi. Like fullt er dette investeringer, ikke bistand, og bør derfor ikke gå på bekostning av bistand til verdens fattigste. Norge [har et stort klimaansvar på grunn av våre historiske utslipp](#). De som rammes hardest av klimaendringene skal slippe å betale for dette.
- Det samme gjelder utgifter til flyktninger i Norge. Krone for krone får Norge mye mer ut av bistand som går **ut** av Norge, sammenlignet med når bistandsbudsjettet brukes innenfor landets grenser. Norge bør følge [Luxemburgs eksempel](#) og **fullfinansiere flyktningutgifter i Norge utenom bistandsbudsjettet**. Når internasjonal bistand er et knapphetsgode er det verken solidarisk eller effektivt at Norge med dette bidro til at hele [23,1 % av ODA-godkjent bistand i 2025 \(tilsvarende 21,8 milliarder USD\)](#) gikk til flyktningutgifter i donorlandene.
- **Norge må ta en tydelig lederrolle** i å fremme menneskerettigheter, demokrati, folkerett, solidaritet og mangfold gjennom utviklingsbistanden og utviklings- og utenrikspolitikken. Det sistnevnte innebærer for eksempel ambisiøst arbeid for å sikre en mest mulig solidarisk og rettferdig dreining av FN80-reformen, skattekonsensjon i FN, arbeid for gjeldsslette, og andre internasjonale konvensjoner, traktater, avtaler og toppmøter. Et sterkt FN, mindre global ulikhet, et stabilt klima, fred og stabilitet er i både Norges og verdens fattigste og mest sårbare mennesker sine interesser.
- **Trappe opp støtte til sivilsamfunn og lokalt ledet utvikling:**
Sivilsamfunnsaktører i det globale sør er i en unik posisjon til å oppnå reell

endring for sine målgrupper. Det er de som kjenner konteksten best, og som har rollen som «vaktbikkje» overfor sine respektive myndigheter.

Sivilsamfunnet i mange land er under sterkt press, som har en svært negativ påvirkning på demokrati og menneskerettigheter for lokalbefolkningen i disse landene. Økt støtte til sivilsamfunn og lokalt ledet utvikling, med langsiktig og fleksibel finansiering, vil sikre at lokale organisasjoner kan fortsette å drive rettighetskampen fremover i sine respektive land. Et sterkt og representativt sivilsamfunn støtter også opp under prinsippet «ingenting om oss uten oss» - slagordet fra funksjonshemmedes rettighetsbevegelse, som er like relevant for sivilsamfunnet for øvrig.

Motvirke fragmentering i bistanden

Tematiske satsninger

Utvikling og fattigdomsreduksjon er komplekst, og Norge må ha en verktøykasse som reflekterer dette. Det finnes ikke én eller to tematiske satsninger hvor Norge har en spesiell fordel og som samtidig kan adressere fattigdom og press mot menneskerettighetene i enhver kontekst. Norsk bistand er **ikke** tematisk fragmentert, og vi bør fortsette å prioritere styrking av sivilt samfunn, utdanning, helse og jobbskaping med fokus på ungdom, inkludert landbruk. Vi må ta utgangspunkt i behov som defineres av myndigheter og sivilsamfunn i landene. Atlas-alliansen foreslår derfor følgende:

Anbefalinger

- Norge bør fortsette satsningen på **støtte til sivilt samfunn** og lokale organisasjoners kamp for demokrati, menneskerettigheter og bekjempelse av fattigdom. Denne satsningen må bygge på en reell vilje til å flytte makt og ressurser til lokale partnere, og en god forståelse av lokale aktører og konteksten de opererer i. Styrking av sivilt samfunn, demokrati og menneskerettigheter står også sentralt i andre tematiske satsninger (som utdanning, helse og arbeid og inntekt), og må ses i sammenheng med disse.

- **Styrket satsing på utdanning** både i langsiktig utviklingsarbeid og humanitær innsats. Norge har redusert utdanningsbistanden kraftig de siste årene. [Utdanning er veien ut av fattigdom for mange](#), og for barn med funksjonsnedsettelse og deres familier er tilgang til inkluderende utdanning særlig viktig.
- Fortsatt **støtte til helse** – inkludert psykisk helse, forebygging, habilitering og rehabilitering og helsetjenester som inkluderer mennesker med funksjonsnedsettelse og deres representative organisasjoner. Mennesker med funksjonsnedsettelse opplever store barrierer, noe som fører til lavere livskvalitet og dårligere helse ([WHO 2023](#)). Å investere i helse, inkludert SRHR og vaksiner, bidrar til å forebygge unngåelige funksjonsnedsettelse samt forhindring av ytterligere funksjonstap. Tjenester innen psykisk helse, rehabilitering og hjelpemidler er ikke kun "leveranser", men en forutsetning for reell deltakelse i sivilsamfunn og demokratiske prosesser. Å sikre grunnleggende funksjonsevne og helse er avgjørende for inkludering, mobilisering og muligheten til å holde myndigheter ansvarlige. Vi anbefaler at dette tydeliggjøres som en integrert del av demokratisk utvikling, ikke som et mulig avvik.
- **Arbeid og inntekt** bidrar ikke bare til fattigdomsreduksjon, det er også en forutsetning for demokratisk og samfunnsøkonomisk utvikling. Med den økende unge befolkningen i det globale Sør, og den store mangelen på arbeidsplasser, [er jobbskaping for ungdom et sentralt virkemiddel](#) for å sikre bedre levekår og mulighet til å delta i samfunnet for hele befolkningen.
- Videre vil vi understreke viktigheten av å rendyrke rollen norske sivilsamfunnsorganisasjoner spiller som såkalte «mellomledd» i å **nå de mest marginaliserte i sine samfunn**, deriblant personer med nedsatt funksjonsevne og deres representative organisasjoner. Organisasjoner som fungerer som mellomledd bidrar med kunnskap og læring gjennom felles kamp mot barrierer som diskriminerer, tuftet på samarbeid og rettighetskamp både nasjonalt og internasjonalt. Effektive mellomledd er en forutsetning for at små

og mellomstore lokale sivilsamfunnsorganisasjoner, som ellers ville hatt vanskeligheter med å møte Norad og UD's krav til bistandsforvaltningen, skal kunne motta norske midler. En forenklet og mer helhetlig tilnærming til resultatmåling, som i større grad fanger opp samfunnsendring, er også et viktig premiss for å få til reell lokalt ledet utvikling.

- Norsk utviklingspolitikk må bidra til **økt datagrunnlag** slik at tiltak i større grad bygger på kunnskap om hva som gir best kvalitet og effektivitet. Dette gjelder særlig data om underrepresenterte grupper, deriblant mennesker med funksjonsnedsettelse.

Geografiske føringer for norsk bistand

[Norads statistikk](#) viser at 74 % av norsk bistand som kan spores til land (43 % av bistanden) går til 10 land. Altså er ikke fragmenteringen alarmerende.

Anbefalinger

- Norge bør ha som prinsipp å **konsentrere utviklingsbistand i land der fattigdommen er størst**, som først og fremst peker mot land i Afrika sør for Sahara. I tillegg bør Norge prioritere land der man ser en **kombinasjon av fattigdom og tilbakegang for menneskerettigheter, demokrati og «shrinking space» for sivilt samfunn**, som i tillegg til de nevnte land vil peke mot flere land i Asia og Latin-Amerika. Her må det gjøres en grundig vurdering basert på kunnskapsgrunnlag fra forskning og dialog med lokale aktører.

For norskstøttet humanitært arbeid er det de humanitære prinsippene og graden av udekkede behov som må avgjøre hvor innsatsen skal prioriteres og konsentreres.

Inkludering av funksjonshemmede i bistanden

Norge har nylig implementert CRPD, FNs konvensjon for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, i menneskerettsloven. I tillegg har regjeringen i løpet av

2025 [forlenget strategien Likestilling for alle til 2028, sendt inn sterke norske forpliktelser til Global Disability Summit 2025](#), og [understreket viktigheten av inkludering i bistanden på COSP18](#). Dette gir et tydelig signal om at bærekraftsmålenes prinsipp om at “ingen skal utelates” vektlegges, og at Norge i økende grad betrakter mennesker med funksjonsnedsettelse som rettighetsbærere. Dette stiller Atlas-alliansen seg svært positiv til.

Samtidig er utviklingsgapet svært stort. Kun fem av bærekraftsindikatorene var [“on track”](#) i 2024, og innsatsen må akselereres med 2 til 65 ganger avhengig av målet. De store globale bistandskuttene, og bortfallet av USAIDs rolle som spydspiss for funksjonshemmedes rettigheter globalt, bidrar ytterligere til at vi sannsynligvis ikke kommer til å nå bærekraftsmålene innen 2030.

Sivilt samfunn, og da særlig funksjonshemmedes representative organisasjoner, spiller en svært sentral rolle i realiseringen av funksjonshemmedes rettigheter iht. CRPD.

Anbefalinger

- **Norge må fronte en mer ambisiøs satsing på inkludering av mennesker med nedsatt funksjonsevne.** All norsk bistand må fremme likestilling og være inkluderende og sporbar, og stille krav om dette til alle mottakere av norske bistandsmidler, både langsiktig og humanitær bistand. Herunder må det settes konkrete mål for hvordan andelen norsk bistand som har inkludering av funksjonshemmede som hoved- eller delmål skal økes. Denne satsingen må være tverrgående, og ha en tosporstilnærming (integrert innsats, ofte kalt “mainstreaming”, i tillegg til målrettede tiltak).
- **Funksjonshemmede og organisasjoner av funksjonshemmede i førersetet:** Norsk utviklingspolitikk må bidra til å realisere rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse gjennom økt støtte til funksjonshemmedes egne, representative organisasjoner. Dette er forankret blant annet i CRPDs artikkel 4.3 som omhandler funksjonshemmedes konsultasjonsrett gjennom sine representative organisasjoner.
- **Politisk prioritering:** Norge må bli en mer aktiv og synlig pådriver for rettighetene til funksjonshemmede internasjonalt. Dette feltet må løftes og

gis større politisk prioritet, ikke minst gitt Norges inkorporering av CRPD i 2025 i menneskerettsloven. Dersom tverrgående prioriteringer i norsk bistand videreføres med Prosjekt Vendepunkt, bør inkludering av funksjonshemmede, verdens største minoritet, gjøres til et eget, tverrgående tema.

- **Hjelpemidler, forebygging og tjenesteleveranser** ("service provision") må være en del av inkluderende bistand. Samtidig som støtte til sivilsamfunnsorganisasjoner, samarbeid med privat næringsliv, fondsmekanismer og innovative ordninger er med på å bidra til at flere mennesker får umiddelbar tilgang til hjelpemidler og tjenester, og dermed økt livskvalitet og deltakelse i samfunnet, må dette skje parallelt med påvirkningsarbeid og samarbeid med myndigheter. Til sammen er dette med på å skape varige og bærekraftige løsninger.
- En konkret plan for hvordan Norge etter 2028 **viderefører satsingen på inkludering og likestilling for funksjonshemmede.**